

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

„Sfânta Unire“.

II.

Importanța presei și a literaturii bisericești iese tot mai mult la iveală, în zilele noastre, când mașinile rotative asvârl în lume mii de cărți, jurnale, cu colorit mai mult sau mai puțin anticreștin. Chiar și în sinul poporului nostru vedem răsărind aceste burueni, cari se reslătesc văzând cu ochii, năpădindu-ne ogoarele, dacă nu vom încerca de cu bună vreme, să le extirpăm.

O foie săptămânală beletristică redactată în spirit creștinesc se impune din ce în ce mai mult; apoi o foie cu acelaș pronunțat caracter și o bibliotecă constatătoare din broșuri ieftine, pentru a fi răspândită în cercuri cât mai largi.

Biblioteci de acest soi nu avem decât cea poporală a „Asociațiunii” pentru redactarea căreia avem toată conziderațiunea. Lipsa ei s'a dovedit atât de arzătoare, încât în decursul anului prim numără peste 8000 abonenți — lucru fără precedent în anele publicațiilor noastre de acest gen. Dovadă, că poporul e dornic de lectură, dacă i-am deșteptat odată plăcerea de a se lumina. E greu să începi numai, dar în decurs de 3—4 ani cetitorii bibliotecelor populare ar trebui să se urce, proporțional, la 24—32'000 cetitori, ceea ce e încă o cifră ridicol de minimală pentru un popor pretins civilizată, numărând preste trei milioane de suflete!

Oricât de bine redactată ar fi însă biblioteca poporală a „Asociațiunii”, ea nu umple cu totul golul, care reclamă broșuri cu caracter pronunțat creștin, după cum aflăm la toate celelalte popoare creștine: foi, reviste, biblioteci de popularizare, ce apar la an în zeci de mii

exemplare. Deșteptat odată interesul cetitorilor, tirajul lucrărilor apărute în tipar se va *urca* în mod îmbucurător, iar prețul lor, în proporție, va *scădea* în mod înșămnat. Înainte cu zece ani nu cumpărai operele complete ale lui Alexandri sub 30 lei; azi le iei dela „Minerva” pentru 7. Câștigul e dublu: ideile propagate de aceste broșuri se infiltrează în masse, și oricât de mic ar fi costul unei broșure de aceste, ele totuș realizează și un profit material, care remunerează munca scriitorului și mărește averea societății editoare. Așa se întregesc, se completează și se întăresc reciproc cei doi factori, cari azi sunt încă destul de înstrăinați: publicul cetitor și scriitorii.

Unde mai punem apoi avântul, ce poate să-l ia un jurnal sau o revistă, care n'are să lupte cu griji materiale, știind la spatele său sprijinul puternic al societății protectoare, care nu-l va lăsa să se poticnească, ci îl va trece cu ușurință peste greutățile începutului.

Unde mai pui atâta capital intelectual, atâți oameni cu înalte pregătiri din centrele noastre și din provincă — cari și-ar pune cu dragă voie cunoștințele și energia în favorul unei acțiuni nobile, în conformitate cu convicțiile lor religioase și sociale?

Nu e păcat de atâtea forțe de muncă neutilizate?

Adăugăm apoi noua pulsațiune de viață, spre un ideal din ce în ce mai bine precizat.

E o mișcare de regenerare, care se impune cu atât mai mult, cu cât celelalte întreprinderi similare, se reslătesc din ce în ce mai mult, asigurând frumoase venituri editorilor ovrei din țară, cari strecoară printre opere de valoare și pornografia lui Boccaccio, sau „Viața lui Isus” de Renan, (acestea în bi-

blioteca de popularizare à 30 bani broșura!)

E un teren vast de muncă în aceasta direcție și o emulare, în înțeleșul nobil al cuvântului, ar aduce roade îmbelșugate.

* * *

Pentru cei ce ridică nedumeriri din umeri, cetind titlul acestor articoli, datorim cu câteva lămuriri.

Ce lipsă e să ne divizăm pe bază confesională, va zice cineva, când ținta cea mai înaltă, care ne unește pe toți e chiar *unitatea culturală*. Să ne desbinăm acum, pe motive confesionale și în cele literare?

Nu, d-lor!

Societatea ce se va înființa, nu prevede deocamdată nici un atac în afară, ci se va mișca în marginile cuviincioase ale defenzivnei.

Va face literatură bisericească — se va îngriji ca mișcările vieții sociale să fie călăuzite și ele de acelaș principiu creștinesc.

E o datorie elementară aceasta — o lacună, ce trebuie umplută mai de mult încă.

După a noastră credință, convingerea religioasă nu numai că nu e în contradicție cu sentimentul național, ci e cel mai puternic sprijin al acestuia. Cel ce se îngrijește de răspândirea sentimentului religios, asigură baza cea mai trainică a vieții noastre ca popor.

Biserica a fost celătuia, care ne-a ocrotit în zilele cele mai grele; ea ne va ocroti și acum, când cerul e destul de posomorit.

Încheiem cu dorința, care credem că exprimă în câteva cuvinte scopul urmărit de înființândă societate:

— Să fim creștini adevărați, ca să putem fi buni români!

Reuniunile învățătoarești.

Dându-mi-se fericita ocaziune să pot saluta și primi în 30 Aprilie a. c. pe corpul învățătoresc din acest tract în comuna asta, — împrejurarea aceasta mă face să relev cu deosebire două momente mai însemnate, cari practicate, ne pot da un folos neprețuit pentru deșteptarea poporului către o muncă rodnică de mare prof.

În primul rând, învățătorii cu multă ușurință pot ține în tot locul unde reuniunea se întrunește: conferințe folositoare. Una dintre cele două disertații, să îmbrățoseze după împrejurările locale, cea mai potrivită temă din agricultură; a doua se poate ocupa de educație. În modul acesta în Arhidieceasa noastră în cele 32 districte protopopești s'ar putea ține în tot anul 64 conferințe, într-o săptămână învățătorii se întrunesc de două ori pe an. Dacă s'ar adopta în toate episcopii unite acest plan sau propunere, atunci am intra în cadrele de muncă precizate de „Asociațiunea” noastră culturală, și ar fi ajuns un scop la realizarea căruia ne frământăm gândirea de ani îndelungați.

Îndeplinirea acestei propuneri nu este împreună cu greutate, să zicem așa de neînvinse, căci învățătorii pe lângă lecțiile practice de regulă hotărăsc și disertații. Sedințele, după datina adoptată, an de an se țin tot în alte comune, perondate în în toate satele din districtele protopopești; deci învățătorii nu întâmpină absolut nici o greutate.

Puțină osteneală se recere dela preotul și învățătorul local, ca adesea să pregătească poporul a primi membri reuniunii cu onoare și să se invite poporul a lua parte la conferință după puțină cât de mulți.

Al doilea moment ce poartă în frunte cultura sunt reprezentațiile teatrale. Anume ar fi de dorit, ca pe de-o parte să se ridice vaza învățătorilor, iar pe alta, tinerimea să se obișnuiască a fi mândră de învățătura ce și-o însușește: prin aceea, că în fiecare sat s'a țină reprezentații teatrale la priceperea poporului, conduse de învățătorul local.

Taxa de intrare cu asemenea ocazii să fie cât se poate de redusă și să fie oferită spre ceva scop cultural. La noi s'a oferit venitul curat de 18 cor. pentru „Orfanotrofiul” proiectat de către Magn. D. Iuliu Bardsosy pe seama orfanilor de învățători. Adevăr netăgăduit este, că asemenea fapte potesc bunăvoință și muncă. Dar de sine nimie nu se face.

În cursul acestei desfășurări de o valoare destul de mare, mă supără o constatare dureroasă, care apare pe orizontul vieții noastre culturale, despre care trebuie să fac amintire așa în treacăt. Anume: dela regularea plăților învățătoarești, care a trebuit să urmeze, căci erau prea rușinoase dotațiile factorilor educativi, — generația tineră a învățătorilor — onoare excepțiilor — începe cariera: cu lux, îngâmfare și lene. Trei pete, care au să-l facă urt în ochii poporului: sămân foarte rău.

Noi, poporul român n'avem lipsă de domnișori perde vară, taie fugă și frunza în buză, ci de dascăli, cărora să le placă școala, munca și copiii opincosi; căci cu chiteli, găтели, preumblări, chefuri și parfum nu se face educația. Să nu uite tinera generație a învățătorilor, că: spicul gol stă în holdă mai ridicat și butea goală sună mai tare ca ce plină! Chemarea învățătorului trebuie să fie concentrată: în muncă, modestie și înfățișare prudentă bărbătească; lese fumurile la dendii răsfățați de prin orașe.

Poporul român apăsător de multele greu-

tăți, exchis dela toate înlesnirile din stat, astăzi este îmbrăcat în doliu dela Vlădică până la opincă, deci este nefirească orice sburdărie la fiul credinciosului lui.

Pe noi pe toți cei din fruntea poporului trebuie să ne călăuzească un ideal sfânt, ca din răspuțeri să ne trudim a face acestuia soarta suportabilă, prin deșteptare și prin conducerea la unele izvoare, cari duc la bunăstare și-i fac a uita neajunsurile strigătoare.

Deci la lucru cu puteri unite!

R. Cristur 1911.

I. Costin,
paroh.

Iarăș predica!...

Apostolii credincioși poruncei învățătorului lor „Învățați toate neamurile...” — pe cari cuvinte le-a zis către apostoli și în persoana lor nouă — ei după ce au primit în ziua Rusalilor tărnia de sus prin venirea Spiritului sfânt, ei au mers și au predicat evanghelia la toată făptura, înființând comune creștinești, cărora aceasta datorie le arată ca datorie de căpetenie, de a se instrui unii pe alții în adevărurile mântuirii și a se întări în ele.

Iată, chiar la începutul predicării pe s. Petru îl vedem nu numai predicând ci se și roagă să-l lese să predice zicând: „să fie cu îndrăznire slobod a grăi către voi.” Și predică și nu fără fruct. Căci la prima predică se întorc trei mii, la a doua se înmulțise numărul bărbaților ca la vre-o cinci mii. Iată puterea, însămnătatea predicării! Apostolul Pavel, care se duse să răspândească vestea despre Hristos cel răscănit la păgâni și la Atenienii cei iubitori de știință și de adevăruri noi, zice către credin-

FOIȚA.

SUSPIU DE IARĂ.

De ce mă cafi așa străină?
Și pașul tău de ce-l ferești?
Când vișorul pe căi purcede,
Și bate crâncea la ferești?

Dac'ai putea privi prin zămățul,
Puternicului ochiu de zămățu,
Yede-vei sufletul cum arde,
În învechitul trup al meu?

Orchestra crivățului tace,
Iar pe agudă vrăjește-un graur;
Ași vrea să fiu un fulg de neaună
Să mor în părul tău de aur!

C. Seche.

Discurs festiv

la jubileul Internatului „Vancea”.

Progresul societății este rezultatul unei conlucrări de forțe.

Conlucrarea aceea prestează uneori rezultate mai frumoase, alteori mai puțin frumoase, după cum forțele conlucră în armonie ori nu.

Istoria ne spune, că foarte adeseori se întâmplă conlucrarea aceea în deplină armonie.

De cele mai multeori însă, întocmai ca și în zilele noastre, armonia aceea lipsește, și ca atare conlucrarea forțelor, condiționează un progres desecvibrat, lipsit de o strânsă legătură.

De aceea ne pare societatea, ca în o luptă continuă, din care, pe lângă o considerabilă consumare de forțe, se alege cu prea puține rezultate.

Să privim, așa întâmplător, înaintarea științelor tehnice, de o parte și înaintarea morală a societății.

Acele înaintează frumos, voind par'că să cuprindă și supună întregă natura, pe când nobilității sufletului omenesc nu i-se dă cea mai mică atențiune.

Par'că sufletul omenesc rămâne îmbătrânit în păcate și neascultător la chemările lui Hristos spre sferile senine.

Par'că negrul pământ are din ce în ce mai mare putere asupra bietului om, legându-l cu lanțurile necredinței și a imoralității.

Cercând apoi alte și alte manifestări de ale omenimii, vom afla aproape aceeași diformitate, același desecvilibru, care continuat, va paraliza orice influență bună a acelor manifestări.

Căci desecvilibru pentru orice organism este semn de distrugere de nimicire.

Și dacă am căuta, cauza acestei stări

de lucruri nefavorabile, vom afla-o în lipsa de idealuri creștinești, cari trebuie să împodobească steagul sub care lucră omenimea pentru progres, vom afla-o în special, în lipsa iubirii de aproapele, care ar trebui să fie promotorul, baza ori cărei lucrări.

Și de fapt mai ales în zilele noastre, idealurile creștinești se desconsideră; tot ce se face, are mai mult un colorit materialist egoistic.

Lipsește idealurile sfinte, cari înalță pe om și-l apropie de ființa lui Dumnezeu după acărui chip și asemănare am fost creați.

Scade pe zi ce merge însuflețirea nobilă pentru frumos și bine.

Dar nu aceste zile de prevestire a rău, au să învingă, căci în biserica lui Hristos domnește încă, și are să domnească până la finea veacurilor o sfântă alipire de tot ce ajută omenimea la un progres normal, — de tot ce este sublim și ideal.

De aceea tot ce produce biserica ori tot ce se face conform legilor eterne a lui Hristos, este solid este un „ceva” pozitiv în dezvoltarea omenimii.

Să privim numai la atâtea instituțiuni culturale, de beneficiu și ajutorare, câte le-a dat societății biserica.

Acele toate au fost făcute sub influența acelor idealuri, pe cari numai biserica lui Hristos le poate da.

Ori să privim în umbra veacurilor trecute!

cioșii săi: „Cum vor crede, dacă nu este nimeni care să le spuie?”

Cu alte cuvinte vestirea cuvântului lui Dumnezeu s'au predica despre Hristos și despre mântuitoarele lui învățături este aceea, care s'a făcut și se face astăzi în China, la Eschimoși, pe lângă Congo etc. mai întâi de cât toate.

Așadar apostolii și cei însărcinați cu vestirea adevărilor evanghelice sau evangheliștii urmau după porunca Mântuitorului!

Și noi leviții actuali ce facem? Puneți-Vă, preoților, aceasta întrebare și luați îndemn de a propovădui cuvântul Domnului întărind pe credincioși pe piatra credinții „fînd piatra cea din unghiu Isus Hristos”.

Pe când creștini gemeau sub jugul persecutării în împărăția cea puternică a Romanilor, ei nu încetau să predice. Și așa unul dintre cei mai vestiți împărați ai Romei bătrâne, marele Traian, voind să stirpească, să curețe aria împărăției sale de intrunirile secrete „și pentru care dăduse porunci strașnice, ca să fie oprite pretutindeni” prinde de veste dela guvernatorul Britaniei anume Pliniu cel Tânăr, „că creștinii sunt așa de răspândiți în provinciile sa, încât templele păgânurilor au rămas mai pustii și că în faptele creștinilor nu găsește nimic rău de imputat de cât, că se adună înainte de răsăritul soarelui și între celealalte se sfătuiesc între dâșii să nu comită nimic rău, să nu fure, să țină credința dată și altele.” Iată dar cea mai eclatantă și mai învederată dată mărturie, cel mai sigur semn și încă de un păgân pentru creștinii din veacul prim — respective — din sfârșitul acestui veac, despre predică.

Predica dar eră la dâșii un ce esențial, la intrunirile creștinilor! Azi ce fac creștinii în unele locuri, în intrunirile lor?

O preoților, nu-i lăsați singuri fără ajutor, fără sprijin! Scoboriți-Vă la ei! Invățați-i în afacerea mântuirii sufletului, precum și în afacerile vieții trecătoare!

Învățământul popular în 1909.

Tot din raportul ministrului de culte și instrucțiunea publică pe 1909 extragem și datele mai de interes cu privire la starea învățământului în școlile populare din Ungaria în acel an.

I. Școli de stat în anul școlastic 1908/9 au fost: 2570, la cari au funcționat 6773 puteri didactice și au umblat 370483 școlari. În toate școlile de stat limba de propunere a fost cea maghiară.

II. Școli comunale cu limbă de propunere maghiară au fost: 1121 cu 3758 învățători și 184836 școlari, germană 28 cu 64 învățători și 4239 școlari; slovacă 27 cu 38 învățători și 2254 școlari; română 99 cu 195 învățători și 12320 școlari; sârbă 59 cu 198 învățători și 12301 școlari; italiană 9 cu 90 învățători și 2925 școlari, de alte limbi 8 cu 25 învățători și 1462 școlari.

III. Școli romano-catolice cu limbă de propunere maghiară au fost 4909 cu 643822 școlari germană: 87 cu 10843 școlari, slovacă 287 cu 30438 școlari, croată 1 cu 60 școlari, italiană 2 cu 215 școlari, bulgară (krasován); cu 140 școlari; 3 școli au fost armeno-catolice cu limbă maghiară, având 585 școlari.

IV. Școli greco-catolice cu limbă de propunere maghiară au fost 694 cu 52342 școlari, română 1042 cu 60988 școlari, rutenă 66 cu 4620 școlari.

V. Școli ev. reformate au fost cu limbă de propunere maghiară 1859 cu 192.705 școlari; germană 2 cu 141 școlari.

VI. Școli luterane cu limbă maghiară

au fost: 824 cu 73.714 școlari, germană 331 cu 37.641 școlari, slovacă 153 cu 19.066 școlari.

VII. Școli greco-orientali cu limbă de propunere maghiară au fost 7 cu 231 școlari; română: 1295 cu 102.282 școlari, sârbă 209 cu 26.282 școlari.

VIII. Unitare au fost 36 școli, toate cu limbă de propunere maghiară; numărul școlarelor 1999.

IX. Izraelite au fost 449 școli maghiare cu 34.490 școlari, și 1 germană cu 30 școlari.

X. Școli susținute de societăți au fost 29 maghiare cu 1461 școlari, și 3 române cu 136 școlari.

XI. Școli susținute de privați au fost cu limbă de propunere maghiară 268 cu 18457 școlari; germană 2 cu 150 școlari.

Din numărul total de 16496 al școlilor populare din Ungaria (afară de Croația) după limbă de propunere au fost: maghiare 12784 (77.5%), germane 451 (2.7%), slovace 467 (2.8%) române 2439 (14.8%), rutene 66 (0.4%) croată 1, sârbe 268, italiene 11, bulgară 1, de altă limbă 8.

Numărul școlarelor a fost de 1904.120, dintre aceștia după limba maternă au fost: maghiari 1.050.579 (55.2%), germani 240.003 (12.6%), slovaci 257.244 (13.5%), români 220.571 (11.6%), ruteni 42.244 (2.2%), croați 22.152 (1.2%), sârbi 44.248 (2.4%), de alte limbi 27.079 (1.04%).

Dintre pruncii obligați a cerceta școala de toate zilele și cea de repetiție au ramas neînscrși la școală: 209,962 feciori și 217,193 fetițe, sau cu totul 427.155 (între aceștia au fost escuzați dela cercetarea școlii 101,330, iară ceialalți au fost neescuzați). Pruncii, cari n'au frecventat nici o școală, după confesiune au fost romano-catolici 140567 (32.9%), greco-catolici 105.980 (24.8%), ev. reformați 47009 (11.0%), luterani 11875 (2.8%), greco-

Câte figuri generale ne vor întâmpina, cari toate au îmbrățișat principiile eterne ale religiei lui Hristos și toate au împrumutat din izvorul nesecat a dumnezeirii, puterea, care le-a purtat penelul sau dalta cu gingășia admirată de o lume.

Chiur de aceea, azi o mândrie sfântă ne cuprinde inimile, având plăcuta ocaziune a sărbători un triumf clasic a principiilor religiei lui Hristos, în special, un triumf al iubirii de-apropelului, al iubirii de neam.

Sărbătorim azi memoria celui suflet generos și nobil, care prin dărnicia-i fără margini a pus în o alvie mai favorabilă viața noastră religioasă culturală.

Sărbătorim memoria Preafericitului Ioan Vancea de Buteasa, fost Arhiepiscop-Metropolit de Alba Iulia și Făgăraș.

Noi, alumnii acestui seminar ne apropiem cu sînlă de figura-i măreață de Mecenate, a cărui nume o rostit cu sfințenie, de o lume românească.

Căci nu suntem chemați a aprecia opera unui om, care și-a jertfit întreagă viața pământească neamului și bisericii.

Preafericitul Vancea nu a trăit pentru sine; ci a trăit și a muncit pentru cei lipsiți.

O multime de instituțiuni culturale de ajutorare și binefacere și o serie grandioasă de instituțiuni de învățământ, de cari avea să se folosească generațiile viitoare, formează opera Marelui Mitropolit.

Cu drept cuvânt se poate zice, că binecuvântarea cerească l-a ajutat să-și vază rezultatul nizuințelor sale încoronat cu cele mai bogate roade.

Preafericitul totul a făcut pentru binele clerului și a turmei Sale cuvântătoare. N'a crutat nici jertfe, nici timp, când era vorba de interesele bisericii și neamului.

Așa în 1879—70 ia parte la conciliul din Vatican, unde a dezvoltat o activitate, care stărnit admirația întregi bisericii catolice reprezentată prin episcopii săi.

De pe buzele Marelui nostru Sărbătorit au răsunat accentele dulci ale limbei românești înainte reprezentanților lumii, servind românește în biserica Sf. Petru din Roma.

Reîntors, la 1873 convoacă un congres arhiepiscopesc din preoți și mireni pentru organizarea școalelor populare.

Tot atunci s'a pus bază fondului școlastic arhiepiscopesc.

Din 1870—76 face vizitațiuni canonice obositoare până la locurile cele mai îndepărtate, răspândind însuș sămânța dumnezeiască.

De înflorirea învățământului în întreagă arhiepiscopia s'a îngrijit ca un adevărat părinte, iar de școlile din Blaj, după cum zice regretatul Bunea, s'a îngrijit ca de lumina ochilor.

Iubirea lui mare, care a șters atâtea lacrimi și a mângăiat atâtea inimi, a cuprins în brațele ei calde tinerimea gimnazială.

Multe neajunsuri la cari era expusă tinerimea gimnazială, l-au atins neplăcut pe Marele Mitropolit.

La cele dintăiu centre de cultură românească, numărul școlarelor creștea din zi în zi.

În oraș cuartire puține, nehygienice și necorespunzătoare unei educații bune, morale.

Și-a zis Preafericitul Vancea: tinerii aceștia sunt viitorii membri ai bisericii și neamului.

Rău educați, apoi lipsiți de forțele intelectuale și fizice, ce le pretinde greul vieții,— ce garanță dau ei pentru viitor?

Putevom fi mulțumiți zicea, când vom ști, că biserica și neamul se vor sprijini în viitor pe luptători cari vor șovăi în lupta grea a vieții.

Ce se va alege din acest neam bătut de soarte, când conducătorii lui nu vor fi temători de Dumnezeu și iubitori de muncă.

Atari idei preocupau pe Marele Vancea.

Inima lui nobilă a răspuns acestor preocupări cu o faptă care este punctul culminant și coroana vieții Sale pământești.

A dispus adecă în 1884 să se zidească un seminar al tinerimei studioase, unde tinerii români să primească o creștere bună și morală.

La acest Seminar în 1892 s'au făcut unele adausuri și în 1894 rămâne ca internat de fetițe.

orientali 103.399 (24·2%) unitari 1090 (0·3%), izraeliți 17043 (4·00%).

După limba maternă, dintre prunci neînscrși la școală au fost: maghiari 158,792 (37·2%), germani 18557 (4·4%), slovaci 35784 (8·4%), români 151,446 (35·4%), ruțeni 33117 (7·7%), croați 5231 (1·2%), sârbi 11791 (2·8%), alte limbi 12437 (2·9%).

Corespondințe.

Două comemorări.

Pavel—Vancea.

— Dela corespondentul nostru. —

I.

Beiuș, 1 Iunie 1911.

Azi 1 Iunie s'au împlinit nouă ani, de când s'a săvârșit din viață episcopul de veșnică pomenire, Mihail Pavel, după ce aproape 23 de ani păstori eparhia orădană.

Din acest prilej, la instituturile de învățământ întemeiate, lărgite și înzestrate din dărnicia cunoscută a nefutrecutului Mece-nate, au avut loc frumoase și înălțătoare festivități școlare.

Din zi de jale, ziintăiu a lunei lui Iunie, a devenit zi de sărbătoare, în care inimile și gândurile noastre se înalță în sferile senine ale frumosului, așa cum se și cuvine, când prăznuiești amintirea unui suflet atât de mare și de frumos, cum a fost episcopul Pavel.

Mercuri în preseara aniversării, publicul românesc din Beiuș s'a adunat la școala și internatul „Pavelean” de fetițe, unde la orele 5 s'a început comemorarea întemeietorului acestui institut de lumină și creștere.

Încă în anul mutării Sale de pe pământ, 1892 s'a terminat falnicul edificiu în care ne aflăm, cu cheltueli de peste 100,000 coroane.

Câți tineri români s'au adăpostit în acest Seminar de aproape un pătrar de veac!

În câte inimi nu au sădit iubire de neam și lege, conducătorii zeloși ai acestui Seminar! Câți tineri nu s'au depărtat din acest Seminar provăzuți cu cele mai bune arme în lupta vieții! Și tu aceasta ai voit-o. Mărite suflete, fi liniștit în sferile cerești, că binefacerile tale te-au eternizat.

Ai rămas încontinuu între noi, continuându-ți opera de a mângâia inimi și a șterge lacrimi.

Și noi încă am înțeles rostul înființării acestui Seminar.

Tinerimea ai voit să o scoți din ghearele altor neajunsuri și s'o încredințezi: Religiei lui Hristos și luminii științei.

Acum când mulțumim Ex. Sale și D. D. Mitropolit pentru binevoitoarea participare, prin ce s'a înălțat nimul serbării noastre, acum când îți aducem modestul nostru tribut de recunoștință și mulțumită, îți mărturisim sus și tare, că aceea se poate ceti din întreaga opera Ta, Preafericite, biserica și neamul, acelea le vom păstra, împreună cu memoria Ta, în totdeauna.

V. Desmirean.

A vorbit directorul Vasile Ștefănică. Purcezând dintr'o desfășurare limpede a progresului pe care îl face mîntea ome-nească în zilele noastre, căreia nu-i scapă nici cele mai ascunse taine ale firei, revine asupra vieții și a meritelor episcopului Pavel, care din mărimea inimei sale și din agoniseala sa a dat putința atâtor fii sârmani de a se lumina, și în chipul acesta de a lucra pentru binele și pentru propășirea neamului și ai bisericii noastre.

A urmat un program bogat și felurit ținut la înălțime artistică. S'au spus poezii în românește, nemțește și ungurește și s'a predat o scurtă scenetă: *Pseudodirectoara*, comedie într'un act, tradusă după M. G. Bischoff.

Corul elevelor supt conducerea Doamnei Bușiția a cântat cu multă pricepere și disciplină câteva cântece populare, și o admirabilă romanță: „*Sorioarei mele*” de Costescu.

Vrednicii conducători ai acestui institut și de astădată au stors admirația publicului de față pentru buna ținută și prezentare a elevelor. Facă Dumnezeu Tatăl, ca acest așezământ, atât de scump inimilor noastre, pe zi ce merge să crească și să se afirme tot mai grăitor în viața culturală a poporului nostru.

A doua-zi la gimnaz, tinerimea scolară, de asemenea cu cele mai frumoase silinți a ridicat prăznuirea acestei zile. Zi de sărbătoare fiind — Înălțarea Domnului — după săvârșirea sfintei slujbe s'a celebrat un părăstas pentru odihna veșnică a fericitului în Domnul Arhieru. Au fost de față intelectuali din loc, corpurile didactice și întreaga tinerime. Din biserică au trecut cu toții în sala cea mare a gimnaziului, unde la orele 11 s'a început ședința literară a tinerimii gimnaziale, respective a societății de lectură supt conducerea profesorului Dr. C. Pavel, cu următorul program:

1. *Episcopul Mihail Pavel*, discurs rostit de Ilie Stan, prof. de relig.
2. *Cântecul serii*, Gastinell, cor mixt
3. *De demult*, O. Goga, poezie spusă de Gh. Morar, elev în cl. VII. gimn.
4. *Arie din „Il Barbiere di Seviglia”*. Rossini, tertet.
5. *Távolból*, Petőfi, poezie spusă de A. Fényes VII. gimn.
6. *Hai la vale*, Porumbescu } cor de
Dimineața, Kiriac } copii.
7. *Das Glück von Edenhall*, Uhland, poezie spusă de N. Hozan elev în cl. VII.
8. *Pescarul*, Kiriac, cor mixt.
9. *Vorbirea lui Antonius asupra lui Caesar*, fragment din Shakespeare tragedia „Julius Caesar”.
10. *În pădure*, Weber, cor mixt.
11. *Câteva note a lit. române moderne*, dizertație cetită de V. Ilea cl. VII. gimn.
12. *Menuette*, Boccherini. quartet.
13. *Lauda lui Dumnezeu* — Beethoven cor mixt.
14. *Inchiderea ședinței* prin prof. Dr. C. Pavel.

Acest program lung și variat a fost ascultat până în sfârșit cu cea mai încordată băgare de seamă. — Fieștecare elev s'a achitat în chipul cel mai precis de rolul său. Fragmentul din Shakespeare a făcut impresie adâncă asupra publicului. Tulburările Romanilor în urma morții lui Caesar — prin câțiva elevi — și mai ales cuvântarea lui

Antonius au fost scoase în relief, după putință, foarte bine și potrivit. Accentul de o ironie și sarcasm aristocratic a lui Antonius la adresa onorabililor Brutus, Cassius și Corca a fost potrivit până la admirație. — Corul a fost ceea ce trebuie să fie; prof. de muzică Fr. Hubic și-a desvilit în toată lărgimea talentul și destoinicia instruirii și a conducerii de cor. Sunt calități aceste, pe cari la oameni de seama aceasta, din partea celor ce au în vedere rolul muzicii și al cantului în creșterea tinerimei, se pune mare preț. —

A mulțumit tuturor celor de față pentru bunavoitoarea atenție și a subliniat prin câteva cuvinte însemnătatea zilei, prof. Dr. C. Pavel.

În sfârșit directorul subst. V. Ștefănică cu cunoscuta sa dragoste pentru progresul și cuminențele tinerimei, laudă zelul conducătorilor și îi îndeamnă la muncă și râvnă pentru înflorirea școlilor noastre și pentru creșterea odraslelor neamului nostru.

Coresp.

Reviste.

Legea despre separarea bisericii portugale de câtră stat e caracterisită din partea Romei. — Corul episcopatului latin din Portugalia purcede întru toate solidar cu ținuta și protestul Pontificelui Roman. S'a pus în fruntea acțiunilor de remonstrare și e decis a suferi toate prigonitorile pentru apărarea bisericii și a religiei. — Episcopii împart foi volante între poporenii și protestează cu tărie împotriva nedreptăților. — Declară însă cu o cale, că dâșii nu aranjează nici răsmită și nici nu doresc să fie considerați ca insurgenți demagogi. —

Proclamațiunile împrăștiate zic, că guvernul a purces întru desființarea concordatului fără nici o considerare față de Pontifice, stricând volnic pacea comună.

Despre ordinul din 20 April n. c. declară, că n'are putere de lege, și, că se poate reasumă în următoarele patru vorbe: nedreptate, apăsare, jăfuire și batjocură. — Fiecare din cuvintele aceste e și energie comentat.

Nu va fi fără interes, de vom da aci o mică statistică despre acțiunea filantropică a ordului mizericordianilor din țară, așa, precum le aflăm din raportul lor din est an. Mizericordianii au în Ungaria 13 spitaluri, iar în Croația (Zagrab) 1.

În spitalurile ungare din Buda-pesta, Agria (2), Kis-Márton, Oradea-Mare, Papa, Cinci-Biserici, Pöjón, Szakolca, Sătmar, Szepesváralja, Timișoara și Vaț au stat sub

curatelă anul acesta în decurs de 287 zile 8866 bolnavi. Dintre aceștia numai în Capitală (Buda), au fost 4744 bolnavi. — În Zagrab au fost îngrijiți 6570 bolnavi. — Aceștia au fost toți legați de pat.

Au fost apoi bolnavi ambulanți, cari numai cercetau zilnic spitalul, pentru a fi curați. Numărul lor în Ungaria a fost 113.698, dintre cari în capitală: 78.291. — În Zagrab 25.171.

În special spitalul lor din Capitală, renovat în 1903 și modern aranjat, după toate cerințele igienei, primește cu deosebire pe cei lipsiți și le dă îngrijire pârintească tuturor, fără considerare la confesiune.

Dăm aci și câteva cifre: din 4744 bolnavi, 3372 au fost catolici, 148 uniți, 46 neuniți, 543 calvini, 273 luterani, 334 ovrei, 28 unitari. — Iată minunea dragostei lui Hristos!

In legătură cu protestul episcopilor portugali împotriva legii de de separare, dăm aci în schiță Enciclica mai nouă a Pontifului Roman adresată către toți episcopii latini de pe rotogolul pământului.

Enciclica e datată de pe 21 Maiu n. c. Își exprimă părerea de rău asupra atacurilor comise împotriva Bisericii din Portugalia, cari toate s'au pornit de-odată cu proclamarea republicei.

Prigonirii bisericii și a bărbatilor ei i-a urmat în mod firesc legea despre separare. În butul tuturor acestora însă Scaunul apostolic a fost foarte pacient până în momentele din urmă. Indignarea și-a exprimat-o numai după înfăptuirea legii din pricină, care nu e decât rumperea statului de către Dumnezeu. Propriaminte menționata lege nici nu e legea despre separarea bisericii de către stat, ci jăfuirea directă a bisericii în cele materiale; iar în cele sufletești: legea tiraniei.

De fapt legea din vorbă răpește toate acele mijloace, fără cari nu se poate închipui o existență cinstită și o tot așa de cuvenită manifestare a religiunii și actelor de pietate. Fiind apoi ierarhia total nimicită întru influența ei, ce privește organizarea cultului — ruina urmează de sine.

Legea dă frâu liber pe de altă parte clerului inferior, asigură favoruri văduvelor și orfanilor rămași după preoții însurați, — ceea ce e poate cea mai primejdioasă lovitură, ce s'a putut da Romei.

Pontificele anatemisează legea portugală de separare și o declară de nulă, neavând nici un fel de putere față de drepturile neștirbite ale bisericii.

Exprimă laude călduroase preoțimei portugale și episcopatului de acolo pentru ținuta vrednică, prin care s'a declarat, că condamnă legea, și că e gata a suferi pentru biserică.

Provoacă în fine întreg clerul portugali, să stea tare și să rămână cu Scaunul apostolic în armonie și în legătura dragostei.

MAI NOU.

Congrua preoților arhidiecezani pe sem. I—1911 a fost asignată în suma de coroane 274,088'94 cu rescripta dlui ministru al cultelor de datul 24 Maiu 1911 Nr. 40922.

Noutăți.

Sf. Sa Pontificele Roman a implinit eri 76 ani. A dispus încă prealabil, ca nici un fel de sărbătorire să nu i-se aranjeze din prilejul acesta. — În schimb a primit însă atâtea scrisori de gratulare, câte n'au mai sosit nici când la posta aulei romane.

Majestatea Sa în Viena. Monarhul, părăsind locul de vilegiatură Gödöllő, se află de prezent în Viena, pe deplin sănătos. — În 7 l. c. n. va pleca din Schönbrunn la Vila-Hermes pe timp nedeterminat.

Din Beluș. Examenele de maturitate s'au început Sâmbătă în 3 Iunie. Vor dura Sâmbătă, Duminecă după slujbă, Luni și Marți.

Petreckeri. „Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Roșia-Montană“ invită la *Petreckeria de vară împreună cu producțiune teatrală*, ce se va ține la 12 Iunie st. n. a. c. (a doua zi de ss. Rusale) în localul casinei din loc.

Preste țara întreagă s'a putut observa în ultimele două zile din luna Maiu un uriaș nor de praf trăgându-se dela miază-zi spre nord. Pentru explicare acestui fenomen curios, institutul geologic regnicolar reacearcă pe toți, cari au făcut observări asupra norului enigmatic, ca eventualele constatări și păreri să le trimită la biroul menționatului institut în Pesta.

Nouă Bancă românească. Ni-se scrie din Reșița-montană, că Românii din partea locului au înființat o bancă românească cu un capital social de 150.000 coroane. Director executiv a fost ales proprietarul Grigorie Pocrean. Banca poartă numele „Berzaya“.

Recenzământul în China a dat sume înspăimântătoare. Până acum se credea că părerile cari dădeau Chinei 4—5 sute milioane ar fi exagerate. — Acum s'a constatat și că China oficios are de fapt vre-o 400,000.000 locuitorii; adică aproape a patra parte din toată omenirea.

Pentru nenorocirii din Broșteni! Primim invitare la „Convenirea socială“ împreună cu cântări, declamațiuni și joc, ce o va aranja „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ Duminecă la 11 Iunie st. n. (I-a zi de Rusalii) în sala cea mare dela „Unicum“.

Jidovii Ortodoxi din Oradea-Mare. Comunitatea bisericească a jidovilor ortodoxi din Oradea Mare a pus examenul de religiune pe seama elevilor ovrei din școala de stat — chiar pe ziua dintâi a Rusaliilor catolice. Învățătorii de clase, conform prescrișelor, sunt deobligați să fie defață la examenul de religiune. — Cum vor fi mers — de s'a ținut examenul la termenul indicat și dacă preste tot au luat parte șefii claselor —, bieții daseali creștini la porunca jidovească să aziste la examenul menționat în zi de mare sărbătoare?? — Din loc competent se zice, că s'ar fi contramandat ulterior dispozițiile referitoare la termenul examenului. Ori cum ar fi, — faptul e din cale afară caracteristic pentru stările noastre.

Mare frică a pricinuit între locuitorii din Gosseliesben (Belgia) un puternic cutremur de pământ. Mai multe case și coșuri s'au ruinat.

Luther în Roma. În 1 Iunie n. c. s'a pus peatra fundamentală a celei dintâi biserici luterane în Roma. Planul eră, ca biserică să fie demonstrativ dedicată chiar lui Luther, purtând numele acestuia. Împăratul german Wilhelm însă s'a întrepris din considerare față de Pontificele Roman și astfel fundatorii au abstat dela intențiunile de dedicare.

Pelerinaj la Roma. Liga catolică regnicolară se pregătește a face mare pelerinaj la Roma în anul 1912. — E vorba, ca acest pelerinaj să întrecă în proporții pe toate cele de până acum.

În Düsseldorf, precum se telegrafiază un puternic foc iscat Vineri seara a devastat trei fabrici. Până acum, paguba face un milion de marce.

În contra colerii. Pe pământul Italiei jubilate e mare primejdie, mai vârtos în părțile răsăritene. Știri grăbite vestesc în toate locurile, că în Italia a reinviat deodată cu căldura mare colera asiatică. În contra acestui element de moarte se iau măsuri aspre și în țara noastră. Direcțiunea Căilor Ferate Ungare face tot posibilul spre a feri țara de aceasta primejdie. Toți particularii încă sunt rugați, ca în interesul obșteșe să ia toată paza cuvenită de cu bună vreme. — Curățenie mai presus de toate!

Noul deputat al cercului Ciaba. — În locul asasinatului deputat Achim, s'a ales Sâmbătă deputat al cercului Ciaba, Kristóffy, care a obținut 1038 voturi față de 953, cât căpătase contracandidatul.

Sat în flacări. Comuna Barlafalu din Sătmár a ars aproape întreagă. În decurs de 1 oră au prins foc 120 case.

Gubernurul statului Singloa, Redo Diego — pe cât se vestește din Mexiko — a fost ucis în 31 Maiu a. c. Detalii lipsesc.

Necrolog. † *Victoria Căliman n. Graur*, preoteasă în Breț, după un morb greu și îndelungat, fiind împărțită cu ss. taine, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului la 1 Iunie 1911 în anul 24 al vieții și 4 al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

Biserica Romano-Catolică din împărăția rusească.

de

P. M. C. Hellon S. I.

Partea întâi.

Date statistice despre Biserica Catolică în
Imperiul Rusc.

IV.

Îngrijirea sufletească.

(Continuare).

Odinioară existau și funcționau în îngrijirea sufletească foarte multe mănăstiri pe lângă bisericile din centrul orașelor cu deosebire. Clerul parohial n'avea nici jumătate din munca actuală. Nu mai pomeim împrejurarea creșterii naturale a populațiunii catolice, vedem azi lipsa *absolută* de ajutor din partea clerului regular. Represiunea guvernului a năbușit viața călugărilor catolici, cum va mai fi vorba în lucrarea prezentă, iar guvernul, în apărarea ortodoxiei rusești nu permite înmulțirea sau împărțirea parohiilor existente. Apoi încă una. Numărul preoților în șematismele diecesane, cuprinde și pe mulți, cari nu pot lucra defel în cura animarum, sau din cauza bătrânețelor cărunte, sau din cauza sănătății sdruncinate, sau din cauza absenței siluite: doară pe mulți i-a silit guvernul să se retragă ca refractari contra papismului țaral. Din aceste motive alăturate, și din altele pe cari nule putem scrie pe scurt rezultă, că numărul muncitorilor în via Domnului este actualmente mult mai restrâns de cum se prezintă în șematisme. Iar unde sunt prea puțini preoți, acolo suferă mult îngrijirea sufletească a credincioșilor.

Aceiaș îngrijire sufletească a catolicilor din Rusia mai dă și de altă pedică menstruală. Figureze-și, cine poate, o estindere de pământ mai spațioasă decât toată Europa împreună cu Rusia europeană, străbătută de o singură Cale-ferată prin mijloc, împărțită în zece (10) parohii catolice cu 70,000 catolici peste tot și 18 preoți!!! Asta-i Siberia. Dimensiunile parohiilor de acolo sunt incalculabile, iar comunicațiunea anevoiasă de tot. Credincioșii de acolo nu-și văd preotul catolic decât odată la an — și poate — cum sunt cei împrăștiați, odată la câțiva ani. Parohul e continuu în drum, mai de hai decât un misionar, iar mulți din catolicii siberieni sunt cu totul lipsiți de mângăerea religiei și de sf. Sacramente. Ceterorii poate-mi vor permite să le transcriu numele celor zece parohii catolice în Siberia. Ele sunt: Tobolsk, Tomsk, Barakowskoie, Omsk, Spaskoie, Krasnoiariski, Nerczyisk, Irkutsk, Wladywostok și Tazskient. Pastorațiunea catolică cu greu o duce.

La urmă. Guvernul rusc a oprit absolut intrarea în imperiu ori cărui preot catolic din străinătate. Propaganda nu-și poate execita nici o înfruntare asupra acestor țări umbrite de grația Țarului. Un deosebit regulament oprește sever ori ce ingerință pre-

oților catolici în localități din alt reson eclesiastic. Sf. misiuni, activitatea externă spirituală în favorul păgânilor, necum a ortodoxilor este interzisă în mod absolut.

Starea actuală o vom studia mai în urmă.

V.

Mănăstirile.

Pe timpul Poloniei libere se numărau mănăstirile catolice cu sutele și sutele, iar religioșii și călugărițele cu zeci de mii. Există chiar un proverbii de câte patru porți, câte nouă (9) mănăstiri și ici-colea câteva căscioare. Așa era mai ales pe vremea secolului XVII și XVIII. Restriștea de un secol în urmă a ajuns, ca în multe ținuturi călugărul să devie o personificațiune mitologică. Gospodăria vandalică a Rușilor a devastat fără scrupul, schit și convent, pustelnicia sărăcăciosă și colegiile mănăstirești, iar pe religioși i-a împrăștiat, silindu-i, ca cu traista-n spate să pribegescă cum vor ști. Monachomachia a durat timp scurt, dar fu radicală de tot.

Cea din urmă lovitură de moarte au primit *en gros* mănăstirile rămase până atunci neatacate în anul 1864. Dar și atunci încă guvernul rus, vrând să observe ceva umanitate etichetată în fața puterilor europene, a îngăduit existența ulterioară unor mănăstiri, deosebindu-le în două categorii, cea a mănăstirilor asigurate bugetale, și cea a mănăstirilor neasigurate, tolerabile până la vreme. Nota bene: bunurile *tuturor* mănăstirilor le-a confiscat guvernul definitiv tot pe atunci. Mănăstirile toletabile, neasigurate au trebuit să-și agonisească existența religioșilor cum vor fi putând și erau menite peirii și desființării, îndată ce numărul călugărilor ar fi scăzut la șapte (7). Cele asigurate, bugetale au primit subvenția ridicolă de câte 40 ruble anual de călugăr — (în locul bunurilor mănăstirești oprite!) — dar cu asigurarea legală a existenței lor ilimitate. De altfel însă ele nu puteau adăposti decât numai 14 religioși (mănăstirea din Czenstohowa 24 excepțional), pe lângă condițiunea de a nu putea admite religioși noviți până nu-și vor sfârși zilele mănăstirile tolerabile. De fapt, soarta tuturor acestor mănăstiri a fost mult mai deplorabilă, decum o prescria legea. Incețul cu incețul desființa guvernul mănăstirile cele tolerabile și cele garantate, ne permițând primirea de religioși noviți, decât numai mănăstirii din Czenstohowa și în unele cazuri sporadice, cu caracter personal. În anii 40 din urmă dela 1864, cât știm, numai un capucin și una sau două surori benedictine au trecut novițiatul din îngăduirea guvernului. Altmintrelea religioșii din mănăstirile garantate muriau unul câte unul: din mănăstirea lor n'a rămas astăzi decât un edificiu gubernial sau, arareori, un adăpost pentru parohul catolic sau pentru școală. Aici-colea își mai duc zilele unii religioși moșnegi — cu dânsii trăește încă mănăstirea, până-i va chema Dumnezeu la cele de veci.

Iată datele relative din anul 1906. La începutul anului 1906 existau încă 8 mănăstiri de religioși (Capucini, Bernardini, Franciscani, Dominicani etc). Suma tuturor religioșilor în aceste 8 mănăstiri era 61.. Din religioșii expulsați și secularizați cu de a sila de guvern mai erau în viață 81 — indeletniciți în parte la parohie. Dar zilele a-

cestor moșnegi sunt numărate: nu mai Czenstohova are novițiat în regulă: deși posibilitatea abolițiunii P. P.-or. Paulini deacolo, din alte motive mai recente, nu este exclusă. „Imortalitatea“ de aproape 50 de ani în celelalte 7 mănăstiri o explică un alt fapt — curios, și... prudent. Aceste mănăstiri, destinate peirii, se aprovizionau la vreme cu indivizi mai tineri din străinătate, asigurând moșnegilor zile fericite într'o altă mănăstire de după cordon. În dările de samă către guvern figura tot mereu numai *numărul* călugărilor aprobat mai înainte, până mirarea guvernului îngrijit de prosperarea mănăstirii puse capet nemuririi.

Călugărițele s'au putut bucura de o soartă mai omenoasă. La începutul anului 1906 mai existau 16 mănăstiri cu 100 de călugărițe de tot soiul: Benedictine, Feliciane, Bernardine, Visitandine, Sacramentise, etc. De o deosebită favoare se bucura Surorile Carității a sf. Vincențiu și Paulo în Regatul Polou, unde funcționează, ca aiurea, pe lângă bolnavii în spitaturi, în număr de 443. — Celelalte Surori — mai întretin, cum pot, mănăstirile lor, luptându-se oareșicum cu năprasnica agonie.

Mai adaugem un curiosum. Într'o mănăstire a Franciscanilor din Grodno trăiau la începutul anului 1906 numai trei călugări laici (frați) bătrâni — și fără preot! Apoi în câteva diu mănăstirile femeiești s'au adăpostit călugărițe de diferită regulă laolaltă, numai ca să mai scape de peire inevitabilă mănăstirea.

Există încă în Polonia un convent de dame laice — numite dame canonice, sau canonise: un fel de canonici de sex frumos, cu dotațiunea și privilegiul metronelor nobile. Dar această asociațiune este o instituțiune mireană, ca de pildă asociațiunea turisților din Carpați și nefiind nici decum eclesiastică, n'a primit aprobarea guvernului, nici nu e nevoe a o descrie mai deaproape.

În fine mai notăm, că toate aceste resturi și relicvii sf. ale mănăstirilor — nu pot avea în Rusia nici regulă a parte, nici superioritate supremă din ordin (provincial etc.),... dar depind cu toții și absolut dela Ordinariat, care-i dirigează prin așa numitul vizitator, adecă un preot imputernicit ad hoc și făcând parte de consistorul diecesan.

(Va urmă).

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

38

— Vei vedea, iubite — zise călugărul — că Dumnezeu va ajuta oamenii Lui, de vor câștiga o învingere și mai sirălucită.

— Amin! — răspuse Zbisko.

Apoi vorbi de Zanderus, cu care conveni ieri pe drum. Călugărul zise să nu-i credă, căci e un înșelător, de cari umblă mulți prin țară, chiar acum. De altcum chiar circulara episcopului indeamnă, ca să urmărească pe nefericiți ca aceștia, cari desconsideră chiar și indulgențele bisericii.

Zbisko, reîntorcându-se spuse lui Zanderus vorbele călugărului.

— Călugărul nu se pricepe la sigile — zise germanul. De altcum voiu scrie episcopului ș'atunci vei cunoaște adevărul.

— Dar ști și scrie? se miră Zbisko

— Știu! Ori pe hârtie ori pe scândură cum vrei.

Zbisko se folosi de ocaziune. El voia să scrie contelui Jurand, că fca lui e cea mai frumoasă și mai virtuoasă în toată lumea. — Și germănu' s'osi chiar la timp.

— Atunci scrie-mi pe o bucată de scândură! — cel puțin va fi mai durabilă scrisoarea — zise Zbisko.

Servitorii aduseră îndată o scândură, lucie, pe care Zanderus începă să scrie după cum îi dictă Zbisko. Acesta luă la urmă scândura și o puse sub streșina căsii, își puse lângă ea și scutul și demândă celor doi turci ai lui, ca să nu se miște de lângă ea. Dacă cineva se va atinge de ea, pe acela să-l provoace îndată la duel.

Se pare, că locuitorii din Seradz nu-s oameni războinici, căci trecură deja două zile, fără ca cineva să se fi atins de scut. Imprejurarea aceasta îl deprimă mult pe Zbisko, dar Zanderus îl mulțumii mereu:

— Dacă ți-ai fi acățat scutul pe pământ germănu', până acum de mult ai fi avut duel.

— Abia cred — răspunse Zbisko, — căci cruciații au depus vot, că ei nici când nu vor duela, din cauza vreunei femei.

— Se poate, c'asa stă lucrul, dar e sigur, că ei își calcă de multoeri jurământul, — De altcum sunt între ei și cavaleri străini mulți, cari n'au depus votul ăsta. Aceștia se duelează pentru toate nimicurile, mai ales dacă sunt de neam francez.

— Se va vedea — zise Zbisko. — Deja cu ajutorul lui Dumnezeu am convenit cu ei lângă Vilna și ti voi vedea și în Malborg; pentru aceea merg acolo, ca să le iau de pe coif buchețele de păun. Înțelegi.

— Atunci primește dela mine doi-trei picuri de sudori, cari au căzut chiar de pe fața sfântului George, când acela învinse bălaurul. — Nu există religione, care să ajute mai mult ca picurii aceștia; în schimb îți dai calul, pe care am călărit până aici și ca mulțumită te desleg și de pedeapsa ce te-ar ajunge din motiv că pleci să verși sânge de creștin.

— Lasă-mă în pace și nu mă năcăji, — răspunse Zbisko.

— Nu primesc dela tine nimic, pânăce nu-mi dovedești, că nu ești înșelător.

— Nobile cavaler, — se rugă germănu' — ai zis, că mergi în Mazovia la curtea principelui Janush... Întrebă numai acolo, sunt eu înșelător ori nu; vei auzi câte relicvii am vândut cavalerilor, principesei, și damelor de curte cari s'au măritat.

— S'au măritat!

— Da, da, — fiindcă se svonoște, că nu peste mult va fi război, iar cavalerii se grăbesc cu înșurătoarea, ca să nu li-se stingă vieța.

— Și cari s'au măritat dintre damele de curte?

— Ale principesei... Așa cred, că toate... Cel puțin așa spun, că n'a rămas nici una nemăritată.

Zbisko se cutremură:

— Dar Danusia, fca contelui Jurand a cărei nume l-ai scris pe scândură, încă s'a măritat?

Zanderus începă să se gândească. El nu știa nimic de tot lucrul, dar credea că de-l va ține cu vorba în nedumerire, poate — în sfârșit — să aibă ceva folos. De aceea

își încreți fruntea și prefăcându-se, că se cugetă adânc, îl întrebă:

— Danusia? Fata contelui Jurand? Din care oraș e? Mi-am și uitat.

— Din Spichov.

Zanderus, dând din cap zise:

— Acolo erau multe fete... Nu-mi aduc bine aminte.

— Doar' e numai copilă... Joacă și cântă cu citera... știi, știi! S'a măritat... are un păr negru frumos și bogat.

Zbisko zise ușorat:

— Nu e aceea!... Danusia e blondă.

— Se poate, — răspunse Zanderus numai decât. — Îți spun, că nu-mi aduc aminte... Trebuie să mă cuget puțin. — De-aș avea numai un cal să nu mă obosesc așa tare mi-ar veni mai iute în minte.

— Calul îl vei primi dacă îmi spui adevărul.

Glava ascultând dialogul ăsta surise și observă ironic:

— Adevărul îl vom afla numai în curtea din Mazovia.

Zanderul îl privi mânios apoi îl întrebă:

— Crezi, că mi-e frică să merg acolo?

— Nu! Dar mi-e teamă, că vei primi calul și noi ți-om rumpe coastele încă înainte de-a ajunge în Mazovia.

— Aceea se poate foarte ușor! — zise Zbisko.

— Zanderus se speria puțin și zise:

— Dacă aș voi să mințesc aș fi spus îndată, că s'a măritat, sau c'a rămas încă tot fată; eu însă m'am cugetat mai întâi, ca să pot spune adevărul. Și dacă tu ai judecată, poți vedea și din vorbele aste, că sunt om de omenie.

Omenia ta, o aseamăn cu lătratul unui câne — răspunse Glava.

Omenia mea nu latră, — replică germănu'. Trebuie să-ți însemni, că cel ce latră mult în vieța, se vaiera greu după moarte.

— Tu însă te vaiori și scrășnești din dinți în noaptea întunecoasă, de nu cumva demonul nu-ți va răpi sufletul tău!

Astfel zise Glava și s'ar fi apucat de bătaie cu germanul, dar i-a oprit Zbisko, zicând, să se pregătească de drum.

(Va urma).

Loc deschis.

Mulțumită publică.

(Continuare).

Direcțiunea gimnaziului nostru își exprimă mulțumita adâncă următorilor contribuenți generoși pentru ajutorul dat „Mesei studenților“ în cursul anului școlastic 1910/11:

Aurel Barbu, notar, 10.— Isidor Barbu, preot, 4'40. Ioan Crișan —80. Vesalon Ranca 1.— Partenie Ranca 1.— Augustin Murășan 2.— Vasilie Murășan 1.— Tănăsie Ranca 2.— Vasilie Ranca 1.— Zernovie Rațiu 1.— Emil Lazar, învățător, 4.— Nicolae Stâncel —80. Gheorghe Ranca 1.— Vesalon Murășan 1.— Vasilie Murășan 1.— Romul Popa 1.— Efre Lazar 1.— Ioan Oltean 1.— Suma 35 Cor. (Colecta lui Ioan Ranca, stud. în cl. II. gimn., din Păgida). — Traian Lupea 1.— Simion Oltean 1.— Simion Bratu —60. Ioan Dregheciu 1.— Ioan Dregan 1.— Mihail I. Găzdac 1.— Francisc Mureșan 1.— Teodor Crișan 1.—

R. Balomiri 1.— Ș. Jeleriu 2.— V. Motoașcă 1.— Suma 11 cor. 60 fil. (Colecta lui Gheorghe Jeleriu, stud. în cl. II. gimn., din Cugir). — Șofronie Mogos 1.— Ioan Ciungara —40. Galaction Bica —40. Ioan Bica —40. Visarion Bica 1.— Ioan Bica —40. Averche Bica —20. Iacob Trâmbițaș —20. Iacob I. Bica —20. Gheorghe Bica —20. Șofron Bica —10 Barbu Tălăbă —10. Galation Mogos —20. Ioan Caleus —20. Andreiu Ciungara —10. Ioan Bența —10. Alexandru Socol —10. Moise I. Bica —10. Andreiu Căbuz —20. Toma Ivan —20. Nicolae Bica —20. Gheorghe Brescan —40. Suma 6 cor. 20 fil. (Colecta lui Miron Mogos, stud. în cl. II. gimn., din Voivodenii-mari). Sofia Morar 1.— Eugeniu Morar —10. Nicolae Floaș —10. Axente Ilea —30. Corneliu Domșa 1.— Suma 2 cor. 50 fil. (Colecta lui Ionel Morar, stud. în clasa II. gimn. din Poiana Aiudului).

Vasiliu Tecșa, paroh gr.-or. 3.— Iosiv Goarnă 1.— Victor Silea —40. Epure Elena —20. Alexe Sosa —20. Andreiu Boteiu —20. Ioan Bic, curator bis. —20. Simion Alba —40. Ana Maria —20. Vasile Mătarângă —20. Simion Sosa —20. Buta Ioan —20. Ettiniu Stan —20. Iosiv Birgoz —20. Ioan Bic —60. Suma 7 cor. 40 fil. (Colecta lui Aurel Tecșa, stud. în cl. II. gimn., din Rimet). — Vasilie Smigelschi 2.— Ioan Bărbat 1.— Maria Vlăsa 3.— Liciniu Ciugudean 1.— Teodor Pănzăan 1.— Nicolae Bărbat 1.— Ilie Ivan 1.— Teodor Bărbat 1. Chirilă 1.— Suma 11 cor. (Colecta alui Vasile Corbean, stud. în cl. a II-a gimn., din Sâncel). — Dr. Laurențiu Petric, Hunyad Dobra 10.— Dreschmidt Domokos Hunyad Dobra 2.— Ioan Muntean, Roșcani 10.— Iosif Hosszu, Cluj 1.— Sebastian Nistor, Roșcani 1.— Suma 24 cor. (Colecta alui Victor Muntean, stud. în cl. II. gimn.).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Concepția Catholică despre lume în trăsăturile ei fundamentale, cu specială privire la morală. Călăuză apologetică în problemele mari ale vieții pentru toți oamenii culti, de Victor Cathrein S. I. Prețul broșat 1'95 lei — elegant legat 2'75 lei. Se poate procura dela traducător: Sf. Sa Bronislaus F. Th. Falewski. Craiova str. Liceului Nr. 2. (România).

Dr. Ioan Popp c. și r. medic colonel în retragere: *Alcoolul și sistemul nervos. Arterioscleroza. Ceva despre morburile infecțioase ale copiilor. O reformă a traiului nostru. Lupta în contra morburilor siphilitice*, studii din sfera medicinei practice, scrise cu multă competență și cu specială considerație la noi. Brașov 1911.

„Mangra, Tisza și Tribuna“. Un mănunchiu de dovezi adunate din „Tribuna“ de Dr. Al. Vaida Voevod deputat. Brașov 1911 prețul 1 cor. Broșura aceasta e menită să facă lumină în cearta dintre „Tribuna“ și partidul național. Se află și la librăria noastră.

N. Iorga: *Breve Storia dei Rumeni*. Dl Iorga a publicat în italianește această scurtă istorie a românilor din prilejul jubileului națiunii italiene și ca omaj dela un popor frate și prietin. Cartea e editată de Liga culturală, e împodobită cu multe ilustrațiuni și costă 2 lire.

Strin: *Din sârmuna mea grădină*, versuri. Orăștie 1911 pag. 63 prețului 1 cor. Partea cea mai mare sunt poesii religioase, iar în cealaltă se cântă Mama. Autorul mănuieste destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetete. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Antologionul sau Minețul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în

„Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

1. Teologia dogmatică fundamentală de **Dr. V. Suctu prof.**

vol. I. *Apologetica creștină* feo. 5•30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* feo. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* feo. 7•30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* feo. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericesti pentru bibliotecii. — Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se afle de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 ban*

M. Străjau: *Mourten lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante, — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipe din viața marelui geniu al Italiei.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecské** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se afle de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

În loc de 18 cor. numai 8 cor.

Orologiu elegant remontoir
Pentru domni Argint-Gloria
cu trei capace tari artistic gravate, un capac săritor cu coardă, 10 pietri, umblare punctuoasă, garanță în scris pe 8 ani numai cu **coroane 8**
(49) 3—10 **3 bucăți cor. 22.**
Catene elegante pentru orologiu à cor. 2.
Spedează pe lângă rambursă
J. WEINER. Wien XIX/1 Boshstrasse 2.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

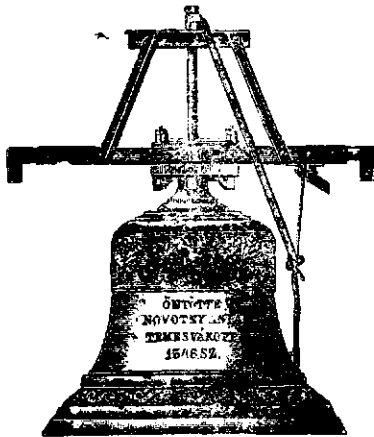
in Timișoara-Fabric

(27) 35—52

→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre fierarea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

— SIBIIU —

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,008,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,884,801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,839.992 —
	viață	11,020,266 —
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,428,317 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(28) 35—?